

Вишницька Д. К.,
студент магістратури, кафедра
організації захисту інформації з
обмеженим доступом,
Національна академія Служби безпеки
України
(*м.Київ, Україна*)

ФОРМИ І МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна безпека України – це стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, прав і свобод громадян, а також ключових національних інтересів від реальних і потенційних загроз. Конституція України (ст. 17) закріплює, що захист суверенітету та територіальної цілісності є найважливішими функціями держави та справою всього Українського народу. Основи державної політики у цій сфері визначаються Законом України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII, який окреслює принципи, напрями, форми та методи її забезпечення.

Форми забезпечення національної безпеки виступають організаційно-правовими проявами діяльності органів державної влади, спрямованими на реалізацію завдань у сфері безпеки. До них належить, по-перше, нормативно-правове регулювання, яке здійснюється через ухвалення Конституції, законів та підзаконних актів, що визначають пріоритети та механізми захисту. По-друге, це стратегічне планування, що відображається у розробці й реалізації концепцій, доктрин і стратегій. Центральним документом є Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента від 14.09.2020 № 392/2020, яка деталізується у низці галузевих стратегій: воєнної, економічної, енергетичної, інформаційної, кібернетичної, екологічної, біологічної безпеки тощо. По-третє, це організаційно-інституційні заходи, що охоплюють створення системи державних органів, зокрема РНБО України, Служби безпеки України, Збройних Сил України, Національної поліції та розвідувальних органів. Нарешті, суттєвою формою є міжнародне співробітництво, яке виражається в укладенні міжнародних договорів і участі України у глобальних системах безпеки (ООН, ОБСЄ, співпраця з НАТО та ЄС) [3].

Методи забезпечення національної безпеки відображають практичні способи досягнення захищеності національних інтересів. Серед них ключове місце займають правові методи, які охоплюють прийняття законів, створення механізмів регулювання та застосування юридичної відповідальності. Адміністративно-управлінські методи реалізуються у діяльності органів виконавчої влади щодо планування, координації та контролю у сфері безпеки. Військові методи пов'язані з розвитком оборонного потенціалу, мобілізаційною підготовкою, а також застосуванням Збройних Сил України та інших військових формувань відповідно до Конституції та законів.

Економічні методи забезпечують фінансування сектору безпеки й оборони, формування стратегічних резервів та створення умов для стійкого функціонування економіки в умовах загроз. Інформаційно-комунікаційні методи передбачають протидію інформаційним війнам, забезпечення кіберзахисту та формування безпекової свідомості громадян. Нарешті, соціально-політичні методи спрямовані на розвиток демократичних цінностей, утвердження громадянського суспільства та залучення населення до формування політики безпеки, зокрема через систему територіальної оборони та національного спротиву [1, с. 38].

Нормативно-правове забезпечення національної безпеки України має багаторівневий характер. На конституційному рівні визначаються фундаментальні принципи (ст. 1, ст. 17, ст. 18 Конституції України). На законодавчому рівні ключове значення мають спеціальні закони, зокрема «Про національну безпеку України», «Про оборону України», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про основи національного спротиву». Стратегічний рівень становлять укази Президента України про затвердження відповідних стратегій. Нарешті, міжнародно-правовий рівень виражається в участі України у міжнародних договорах та інтеграційних процесах [4, 5].

В умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України особливого значення набули воєнна безпека, кібербезпека та національний спротив, що відображено у прийнятті Закону України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 № 1702-IX. Це засвідчує адаптивність системи національної безпеки до нових викликів сучасності, серед яких – гібридна війна, інформаційний тиск, терористичні загрози та кіберзлочинність [2, с. 143].

Таким чином, форми і методи забезпечення національної безпеки України становлять комплекс правових, організаційних, військових, економічних та інформаційних заходів, що взаємодіють на основі Конституції та спеціального законодавства. Їх розвиток відбувається відповідно до актуальних викликів та стратегічних орієнтирів держави, що закріплено у нормативно-правових актах і стратегічних документах.

Список використаних джерел:

1. Пасічник В. М. Державний фінансовий контроль як чинник забезпечення національної безпеки України. Публічне управління та митне адміністрування. 2023. С. 38.

2. Пархоменко-Куцевіл О. Проблеми забезпечення національної безпеки в умовах воєнного часу. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування». 2023. С. 143-150.

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241.

4. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 106.

5. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. Офіційний вісник Президента України. 2020. № 18.